

I

Seuraavassa kysymme tekniikkaa. Kysyminen rakentaa tien. Siksi on soveliaista ennen kaikkea huomata tie eikä tarrautua yksittäisiin lauseisiin ja aiheisiin. Tämä tie on ajattelemisen tie. Kaikki ajatuksen tiet kulkevat kielessä – enemmän tai vähemmän havaittavasti – tavalla, joka ei vastaa tottumuksiamme. Tekniikan kysymisellä haluamme valmistella siihen vapaata suhdetta. Suhde on vapaa, kun se avaa olemassaolomme tekniikan olemukselle. Kun vastaamme tähän, pystymme kokemaan teknisen rajallisuudessaan.

Tekniikka ei ole sama kuin tekniikan olemus. Kun etsimme puiden olemusta, huomaamme, että se, mikä hallitsee kauttaaltaan kaikkia puita puina, ei itse ole puu, joka voidaan tavata muiden puiden joukossa.

Niinpä tekniikan olemuskaan ei suinkaan ole teknistä. Siksi emme milloinkaan saa tietää suhdettamme tekniikan

olemukseen, mikäli vain käsittelemme ja edistämme teknistä, tyydymme siihen tai vältämme sitä. Jäämme kaikkialla tekniikan kahleisiin, riippumatta siitä, miten kiihkeästi vahvistamme tai torjumme sitä. Olemme kuitenkin pahimmin tekniikan armoilla, jos tutkiskelemme sitä neutraalina. Tämä nykyisin erityisen suosittu käsitys tekee meidät täysin sokeiksi tekniikan olemukselle.

Vanhan opin mukaan olemuksena pidetään sitä, mitä jokin on. Kysymme tekniikkaa, kun kysymme, mitä tekniikka on. Jokainen tuntee ne kaksi väitettä, joilla kysymykseemme vastataan. Joko tekniikka on keino johonkin tarkoitukseen tai se on ihmisen toimintaa. Nämä tekniikan määritelmät kuuluvat yhteen. Ihmistoimintaa on tavoitteiden asettaminen, keinojen hankkiminen ja käyttäminen tavoitteiden saavuttamiseksi. Mitä tekniikka on, siihen kuuluu työkalujen, laitteiden ja koneiden valmistaminen ja käyttäminen, itse tämä valmistettu ja käytetty sekä tarpeet ja tarkoitukset, joita ne palvelevat. Tekniikka on näiden järjestelyjen kokonaisuus. Se itse on järjestely, latinaksi sanoen: *instrumentum*.

Tätä kelpo käsitystä voidaan siis kutsua tekniikan instrumentaaliseksi ja antropologiseksi määritelmäksi, jonka mukaan tekniikka on keino ja ihmistoimintaa.

Kukapa haluaisi väittää, että tämä määritelmä ei ole oikea? Se myötäilee selvästi sitä, mitä silmiemme edessä on, kun puhumme tekniikasta. Tekniikan instrumentaalinen määritelmä on jopa niin oudosti oikea, että se pätee myös moderniin tekniikkaan, josta tosin tietyllä oikeudella väitetään, että se olisi vanhaan käsitystekniikkaan verrattuna jostakin täysin toista ja siksi uutta. Myös voimalaitos turbiineineen ja generaattoreineen on ihmisen valmistama

keino johonkin ihmisen asettamaan tavoitteeseen. Myös suihkukone, myös suurjännitekone ovat keinoja joihinkin tarkoituksiin. Luonnollisestikaan tutka-asema ei ole niin yksinkertainen kuin tuuliviiri. Luonnollisesti korkeajännitekoneen valmistamiseen tarvitaan teknis-teollisen tuotannon erilaisten työvaiheiden yhteistoimintaa. Luonnollisesti saha syrjäisessä Schwarzwaldin laaksossa on keinona alkeellinen Reinin vesivoimalan rinnalla.

Määritelmä pitää edelleen paikkansa: myös moderni tekniikka on keino johonkin tarkoitukseen. Siksi käsitys tekniikan instrumentaalisuudesta määrää jokaista yritystä saattaa ihminen oikeaan suhteeseen tekniikan kanssa. Kaikki on kiinni siitä, että tekniikka on keinona sopivalla tavalla käsillä. Kuten sanotaan, tekniikka halutaan »saada henkisesti käsiin». Sitä halutaan isännöidä. Halu isännöidä tulee sitä epätoivoisemmaksi, mitä enemmän tekniikka uhkaa luisua ihmisen herruudesta.

Jos nyt kuitenkin oletetaan, että tekniikka ei ole pelkkä keino, niin miten tämä suhtautuu haluun isännöidä tekniikkaa? Kuten totesimme, tekniikan instrumentaalinen määritelmä on oikea. Aivan. Oikea toteaa aina jotakin osuvasti siinä, mikä on esillä. Ollakseen oikea, toteamuksen ei kuitenkaan tarvitse millään tavalla paljastaa esillä olevaa olemuksessaan. Vain siellä, missä paljastuu salaisuus, tapahtuu tosi. Siksi pelkkä oikea ei vielä ole tosi. Vasta tosi saattaa meidät vapaaseen suhteeseen sen kanssa, mikä meitä olemuksestaan koskettaa. Siksi tekniikan oikea instrumentaalinen määritelmä ei vielä näytä meille tekniikan olemusta. Jotta saavuttaisimme tämän tai vähintäänkin sen läheisyyden, meidän on etsittävä oikeasta sitä, mikä on totta. Meidän on kysyttävä: Mitä itse instrumentaalisuus

on? Mihin tällaiset keinot ja tarkoitukset kuuluvat? Keino on sellainen, jolla jokin saadaan aikaan ja näin saavutetaan. Millä on vaikutus seuraukseen, sitä nimitetään syyksi. Syy ei kuitenkaan ole pelkästään se, millä jokin muu saadaan aikaan. Syynä pidetään myös tarkoitusta, josta keinot määräytyvät. Missä pyritään tavoitteeseen, siellä käytetään keinoja, missä instrumentaalisuus hallitsee, siellä vallitsee syy-yhteys, kausaalisuus.

Vuosisatojen ajan filosofia on opettanut, että syitä on neljä:

1. *causa materialis*, materiaali, aine, josta esimerkiksi hopeinen malja tehdään;
2. *causa formalis*, muoto, hahmo, johon materiaali siirtyy;
3. *causa finalis*, tarkoitus, esimerkiksi uhripalvelus, joka määrittelee tarvittavan maljan muodoltaan ja aineeltaan;
4. *causa efficiens*, joka saa aikaan efektin, valmiin todellisen maljan – hopeaseppä. Mitä tekniikka on keinoksi käsitettynä, paljastuu, kun palautamme instrumentaalisuuden tähän nelitahoiseen kausaalisuuteen.

Entä jos puolestaan jää hämäräksi se, mitä kausaalisuus on? Vuosisatoja on tosin toimittu kuin oppi neljästä syystä olisi taivaasta pudonnut päivänselvä totuus. Lienee kuitenkin aika kysyä, minkä vuoksi on juuri neljä syytä? Mitä oikeastaan kutsutaan syyksi suhteessa näihin mainittuihin neljään? Mistä määräytyy neljä syyn syyluonne niin yhtenevästi, että ne kuuluvat yhteen?

Ellemme puutu näihin kysymyksiin, jää kausaalisuus ja sen mukana instrumentaalisuus ja tämän myötä koko tekniikan kelpo määritelmä hämäräksi ja perusteettomaksi.

3

Kysymme tekniikkaa valaistaksemme oman suhteemme sen olemukseen. Modernin tekniikan olemus näyttäytyy siinä, mitä nimitämme puitteeksi. Kuitenkaan viittaus tähän ei vielä mitenkään vastaa tekniikan kysymiseen, jos vastaaminen tarkoittaa: vastata sen olemusta, mitä kysytään.

Mihin näemme itsemme tuotuina, jos me nyt ajatlemme vielä yhden askeleen pidemmälle, mitä puite itse on? Se ei ole mitään teknistä, mitään koneenkaltaista. Se on tapa, jonka mukaan todellisuus paljastuu varantona. Edelleen kysymme: tapahtuuko tämä paljastuminen jos-sain inhimillisen toiminnan tuolla puolen? Ei. Mutta se ei tapahdu myöskään vain ihmisessä eikä mittavasti hänen kauttaan.

Puite kokoaa sen asettamisen, joka määräämällä asettaa ihmisen paljastamaan todellista varantona. Näin haastettuna ihminen pysyy puitteen olemuksen alueella. Hän

ei mitenkään voi vasta jälkikäteen ottaa suhdetta siihen. Siksi kysymys, miten me saavuttaisimme suhteen tekniikan olemukseen, tulee tässä muodossa aina liian myöhään. Mutta koskaan ei ole liian myöhäistä kysyä, koemmeko me itsemme varsinaisesti niinä, joiden teot ja tekemättä jättämiset kaikkialla, osin ilmiselvästi, osin peitetysti, ovat puitteen haastamia. Ennen kaikkea ei ole liian myöhäistä kysyä, laskemmeko me itsemme varsinaisesti sinne, missä puite itse oleskelee ja miten me sen teemme.

Modernin tekniikan olemus opastaa ihmisen sille paljastamisen tielle, jonka kautta todellinen kaikkialla, enemmän tai vähemmän havaittavasti, tulee varannoksi. Tielle opastamista kutsutaan kielessämme: ohjata. Sitä kokoavaan ohjausta, joka ensimmäisenä saattaa ihmisen paljastamisen tielle, nimitämme *johdatukseksi*. Tästä määrittyy kaiken historian olemus. Se ei ole vain historiatielten kohde eikä vain inhimillisten toimintojen toteuttamista. Toimet tulevat historiallisiksi vasta johdatettuina tekoina.⁴ Vasta johdatus havainnollistaviin käsityksiin tekee historian historiatieteelle saavutettavaksi kohteeksi ja vasta tästä lähtien historian näppärä samaistaminen historialliseen on mahdollista.

Koska puite haastaa määräämään, se johdattaa yhteen paljastumisen tapaan. Puite on johdatuksen ohjaus kuten kaikki paljastumisen tavat. Johdatus mainitussa merkityksessä on myös esiintuominen (*ποιεσις*).

Aina sen peitteettömyys, mitä on, kulkee paljastumisen tietä. Alati ihmistä hallitsee paljastumisen johdatus. Mutta koskaan se ei ole pakon sanelemaa, sillä ihminen vapautuu vasta, kun hän kuuluu johdatuksen alueelle ja tulee näin kuulijaksi vaan ei kuulijaiseksi.

Vapauden olemus ei *alkuperäisesti* sijaitse tahdossa tai vain inhimillisen tahtomisen kausaalisuudessa.

Vapaus hoivaa vapaata valaistun mielessä, toisin sanoen paljastuneen mielessä. Vapaus on lähimmässä ja sisimmässä sukulaisuussuhteessa paljastumiseen eli totuuden tapahtumiseen. Kaikki paljastuminen kuuluu suojaamiseen ja peittämiseen. Mutta peitetty, ja aina itse peittyen, on vapauttava, salaisuus. Kaikki paljastuminen tulee vapaasta, menee vapaaseen ja tuo vapaaseen. Vapaan vapaus ei ole mielivallan vallattomuutta eikä pelkkien lakien sitovuutta. Vapaus on valaisten peittävä, jonka aukeamassa hulmuu huntu, joka verhoaa kaiken totuudessa oleskelevan ja antaa hunnun peittäen näkyä. Vapaus on johdatuksen alue ja se opastaa kulloinkin paljastumisen tiellensä.

Modernin tekniikan olemuksen perusta on puitteessa. Tämä kuuluu paljastumisen johdatukseen. Nämä lauseet sanovat toista kuin usein kuultava puhe, että tekniikka on aikakautemme kohtalo, missä kohtalo tarkoittaa peruuttamattoman kulun välttämättömyyttä.

Kuitenkin kun me mietiskelemme tekniikan olemusta, koemme silloin puitteen paljastumisen johdatuksena. Näin me pidämme itsemme jo johdatuksen avoimuudessa, mikä ei suinkaan sulje meitä hämärään pakkoon harjoittaa sokeasti tekniikkaa tai, mikä on sama asia, pakkoon avuttomasti kapinoida sitä vastaan ja kirotta sitä paholaisen työnä. Päinvastoin: kun me aidosti avaudumme tekniikan olemukselle, huomaamme aavistamatta olevamme vapauttavan vaadittuja.

Tekniikan olemuksen perusta on puitteessa. Sen valta kuulun johdatukseen. Koska se joka ainoa kerta saattaa ihmisen paljastamisen tielle, ihminen astelee matkallaan

alinomaa sen mahdollisuuden äärellä, että hän seuraa ja harjoittaa vain määräämisessä paljastunutta ja ottaa siitä mitan kaikelle. Näin sulkeutuu toinen mahdollisuus, että ihminen yhtyisi aidommin, runsaammin ja aina alkuperäisemmin peitteettömään ja sen peitteettömyyden olemukseen, että hän näin kokisi olemuksenaan sen, että on vaadittu kuullessaan paljastumiseen.

Näiden mahdollisuuksien välissä ihminen on johdatuksen vaarantama. Paljastumisen johdatus on sellaisenaan kaikissa muodoissaan ja siksi välttämättä *vaara*.

Millä tavalla paljastumisen johdatus sitten vallinneekin, kaiken sen peitteettömyys, mitä kulloinkin on paljastunut, piilottaa vaaran, että ihminen erehtyy peitteettömän suhteen ja ymmärtää sen väärin. Näin voi kaikkialla, missä läsnäoleva esiintyy syy–vaikutus-yhteyden valossa, myös Jumala menettää etäisyytensä salaperäisyyden käsitykselle kaikesta pyhästä ja korkeasta. Kausaalisuuden valossa Jumala voi vajota yhdeksi syyksi, *causa efficiens*. Hänestä tulee silloin myös teologiassa filosofien Jumala, nimittäin niiden, jotka määrittävät peitteettömän ja peittyneen tekemisen kausaalisuuden mukaan miettimättä koskaan tämän kausaalisuuden olemuksen alkuperää.

Samaten voi peitteettömyys, jossa luonto esiintyy laskehtavana voimien vaikutuskenttänä, tosin sallia oikeita toteamuksia, mutta juuri näiden menestysten vuoksi jää vaara, että kaikessa oikeassa totuus vetäytyy.

Paljastumisen johdatus ei ole itsessään mikä hyvänsä, vaan *tämä* vaara.

Kun johdatus vallitsee puitteen muodossa, silloin se on suurin vaara. Tämä näyttäytyy meille kahdessa suhteessa. Heti kun paljastunut ei enää kosketa ihmistä edes kohteena

vaan yksinomaan varantona ja ihminen on tässä kohteettomassa enää vain varannon järjestelijä, silloin ihminen kulkee absurdiuden äärimmäisellä rajalla, nimittäin siellä, missä häntä itseäänkin pidettäisiin enää vain varantona. Kuitenkin juuri näin uhattu ihminen mahtaillee maan herrana. Näin tulee vallitsevaksi vaikutelma, että kaikki kohdattu pysyy vain, mikäli se on ihmisen tekele. Tämä vaikutelma kypsytää viimeisen pettävän näyn. Sen mukaan näyttää siltä, että ihminen kohtaa kaikkialla enää vain itsensä. Heisenberg on aivan oikein viitannut siihen, että tämän päivän ihmisen täytyy esittää todellinen näin.⁵ *Kuitenkaan tänään ihminen ei kohtaa enää juuri missään itseään, toisin sanoen olemustaan.* Ihminen seuraa niin lopullisesti puitteen haasteen jälkiä, ettei hän kuule tätä vaatimuksena, että hän ei näe itseään puhuteltuna ja näin myös jättää huomiotta jokaisen tavan, jolla hän on olemuksestaan olemassa puhuttelun alueella ja siksi *ei voi milloinkaan* kohdata vain itseään.

Kuitenkaan puite ei vaaranna vain ihmistä suhteessa itseensä ja kaikkeen, mitä on. Johdatuksena se ajaa paljastamiseen, joka on luonteeltaan määräämistä. Missä tämä johdatus hallitsee, se karkottaa kaikki muut paljastumisen mahdollisuudet. Ennen kaikkea puite peittää sen paljastumisen, joka sanan *ποίησις* merkityksessä antaa läsnäolevan ilmestyä tänne esiin. Tähän verrattuna haastava asettaminen painostaa suhtautumaan päinvastoin siihen, mitä on. Missä puite vallitsee, varannon ohjailu ja varmistaminen leimaa kaikkea paljastumista. Ne eivät siis anna oman peruspiirteensä, nimittäin tämän paljastumisen sellaisenaan tulla enää esiin.

Näin haastava puite ei siis peitä ainoastaan aikaisempaa paljastumisen tapaa, esiintuomista, vaan se peittää

paljastumisen sellaisenaan ja tämän mukana sen, missä peitteettömyys, toisin sanoen totuus tapahtuu.

Puite käsittää väärin totuuden loiston ja vallan. Määräämään ohjaava johdatus on siten äärimmäinen vaara. Vaarallinen ei ole tekniikka. Ei ole tekniikan demonia, sitä vastoin kylläkin sen olemuksen salaisuus. Paljastumisen johdatuksena tekniikan olemus on vaara. Sanan »puite» muutettu merkitys tulee meille nyt ehkä jo vähän tutummaksi, kun ajattelempa puitetta johdatuksen ja vaaran merkityksessä.

Ihmistä eivät uhkaa vasta tekniikan mahdollisesti kuolettavasti vaikuttavat koneet ja laitteet. Varsinainen uhka on koskenut ihmistä jo hänen olemuksessaan. Puitteen herruus uhkaa mahdollisuudella, että ihmiselle voisi olla kielletty päästä sisään alkuperäiseen paljastumiseen ja näin kokea alkuperäinen totuuden puhuttelu.

Näin siis siellä, missä puite hallitsee, on mitä suurimmassa merkityksessä *vaara*.

»Mutta missä on vaara,
kasvaa myös pelastus»

Mietiskelkäämme Hölderlinin sanoja huolellisesti. Mitä on »pelastaa»? Tavallisesti ajattelempa sen merkitsevän vain vetämistä pois suoraan uhkaavan tuhon alta ja tähänastisen jatkumisen turvaamista. Mutta »pelastaa» sanoo enemmän. »Pelastaminen» tarkoittaa olemukseltaan tavoittamista ja olemuksen tuomista vasta näin varsinaiseen loistonsa. Kun tekniikan olemus, puite, on äärimmäinen vaara, ja jos Hölderlinin sanat samalla sanovat toden, niin silloin puitteen herruus ei voi loppua siihen, että se vain käsittäisi

väärin kaiken selkeyden jokaisessa paljastumisessa, kaiken totuuden loisteen. Silloin pikemminkin pelastuksen kasvamisen on kätkeydyttävä juuri tekniikan olemukseen. Mutta eikö silloin voisi riittävä katsaus siihen, mitä puite paljastumisen johdatuksena on, tuoda näkyviin pelastuksen ilmaantumisen.

Missä määrin myös pelastus kasvaa siellä, missä on vaara? Missä jokin kasvaa, sinne se juurtuu, siinä se menestyy. Molemmat tapahtuvat salassa ja hiljaa ja ajallaan. Runoilijan sanojen mukaan emme kuitenkaan saa suoraan odottaa, että voisimme välittömästi ja valmistautumatta saavuttaa pelastuksen siitä, missä vaara on. Siksi meidän täytyy edeltäkäsin miettiä, mikä on perimmäinen vaara ja missä määrin pelastus puitteen vallitessa jopa syviten juurtuu ja menestyy. Miettiäksemme tätä on välttämätöntä tiemme viimeisellä askeleella vielä kirkkaammin silmin katsoa vaaraa. Vastaavasti tekniikan kysyminen on tehtävä vielä kerran, sillä sanotun mukaan pelastus juurtuu ja menestyy sen olemuksessa.

Miten voisimme nähdä pelastuksen tekniikan olemuksessa, kun emme mieti, missä »olemuksen» merkityksessä puite oikeastaan on tekniikan olemus?

Tähän saakka olemme ymmärtäneet sanan »olemus» tavanomaisessa merkityksessä. Filosofian oppisanastossa »olemuksiksi» kutsutaan sitä, *mitä* jokin on, latinaksi: *quid*. *Quidditas*, mikä antaa vastauksen kysymykseen olemuksesta. Mikä esimerkiksi tulee kaikkien puulajien, tammien, pyökkien, koivujen, jalokuusien, osaksi, on sama puumaisuus. Tämän alle yleisenä luokkana, »universaalina», kuuluvat kaikki todelliset ja mahdolliset puut. Onko nyt tekniikan olemus, puite, yhteinen luokka kaikelle tekniselle?

Mikäli tämä pitäisi paikkansa, silloin esimerkiksi höyryturbiinit, radiolähettimet, syklotronit olisivat puite. Mutta sana »puite» ei tarkoita nyt kojeita tai jonkinlaisia laitteita, vielä vähemmän se tarkoittaa tällaisten varantojen yleistä käsitettä. Koneet ja laitteet ovat yhtä vähän puitteen lajeja ja tapauksia kuin ihminen kojetaululla tai insinööri suunnittelutoimistossa. Toki nämä kaikki kuuluvat varaosana, varantona, määrääjänä kukin omalla tavallaan puitteeseen, mutta tämä ei koskaan ole tekniikan olemus luokan mielessä. Puite on johdatettu paljastumisen tapa, nimittäin haastava. Tällainen johdatettu tapa on myös esiintuova paljastuminen, *ποιεσις*. Nämä tavat eivät kuitenkaan ole lajeja, jotka lankeavat rinnastettuina paljastumisen käsitteen alle. Paljastuminen on tämä johdatus, joka jakautuu kaikkialla ja kaikelle ajattelulle selittämättömästi esiintuovaan ja esiin haastavaan paljastamiseen ja johon ihminen osallistuu. Esiin haastavalla paljastamisella on esiintuovassa johdatettu alkuperänsä. Samalla puite johdatettuna kuitenkin käsittää väärin mitä on *ποιεσις*.

Näin siis puite on paljastumisen johdatuksena tekniikan olemus, mutta ei kuitenkaan olemus luokan ja *essentian* mielessä. Kun me huomaamme tämän, kohtaamme jonkin hämmentävän: tekniikka vaatii meitä ajattelemaan toislaisessa merkityksessä sen, mitä »olemuksella» tavallisesti ymmärretään. Mutta millaisessa?

Jo kun sanomme »talous», »valtiolaitos», emme tarkoita yleistä luokkaa, vaan tapaa, jolla talous ja valtio vallitsevat, hallitsevat, kehittyvät ja rappeutuvat. Se on tapa, jolla ne oleskelevat. Goethen erityisesti rakastamassa runossa »Kanderin kadun aave» J.P. Hebel käyttää vanhaa sanaa *die Weserei*. Se merkitsee raatihuonetta sikäli, kuin se on

yhteisön kokoontumispaikka ja paikallinen olemassaolo toimii, toisin sanoen oleskelee. Vasta verbistä *wesen* »oleskella» on johdettu substantiivi. Verbiksi ymmärrettynä *wesen* on sama kuin *währen* »kestää»; ei vain merkitykseltään, vaan myös äänteelliseltä muodostukseltaan. Jo Sokrates ja Platon ajattelivat jonkin olemuksen kestävänsä merkityksessä. He kuitenkin ajattelivat kestävänsä jatkuvasti oleskelevana (*αει ον*). Jatkuvan he kuitenkin löytävät siitä, mikä selviää muuttumattomana kaikessa, mitä tulee esiin. Tämän muuttumattoman he taas löytävät näyssä (*ειδος, ιδεα*), esimerkiksi ideassa »talo».

Ideassa näyttäytyy kaikki se, mitä jokainen joksikin muotoutunut on. Yksittäiset todelliset ja mahdolliset talot ovat sitä vastoin muuttuvia ja katoavia idean muunnelmia ja kuuluvat siksi siihen, mikä ei kestä.

Koskaan ei kuitenkaan ole millään tavalla perusteltu, että kestävänsä pitäisi olla yksin ja ainoastaan siinä, mikä Platonin ajattelussa saa nimen *ιδεα*, mikä Aristoteleen ajattelussa on *το τι ην ειναι* (se, mitä jokin on aina jo ollut), minkä metafysiikan erilaisissa selityksissä ajateltiin olevan *essentia*.

Kaikki oleskelu kestää. Mutta onko kestävä vain jatkuvaa? Kestääkö tekniikan olemus idean jatkuvan oleskemisen mielessä, idean, joka leijuu kaiken teknisen yllä niin, että tästä käsin syntyy vaikutelma, että nimi »tekniikka» tarkoittaa myyttistä abstraktiota? Miten tekniikka oleskelee, se on nähtävissä vain tuossa jatkuvassa, jossa puite tapahtuu paljastumisen johdatuksena. Goethe käytti kerran⁶ sanan *fortwähren* »jatkua» asemasta salaperäistä sanaa *fortgewähren* »suoda jatkuvasti». Hänen korvansa kuulivat tässä sanat *währen* »kestää» ja *gewähren* »suoda»

sanomattoman samansävyyisinä. Jos kuitenkin nyt mietimme entistä pohtivammin, mikä oikeastaan kestää ja ehkä yksin kestää, silloin meidän on sanottava: *Vain suotu kestää. Alusta alkaen varhaisesta kestävä on se, mikä suo.*

Tekniikan oleskeluna puite on se, mikä kestää. Vallitseeko tämä jopa sen merkityksessä, mikä suo? Jo kysymys näyttää olevan ilmeinen erehdys. Puite on toki kaiken sanotun mukaan johdatus, joka kokoaa haastavaan paljastumiseen. Haastaminen on kaikkea muuta, mutta ei suomista. Tältä näyttää, niin kauan kun emme ota huomioon, että myös haaste, joka haastaa hoitamaan todellista varanona, pysyy yhä vielä ohjauksena, joka opastaa ihmisen paljastamisen tielle. Tänä johdatuksena tekniikan oleskelu laskee ihmisen sellaiseen, mitä hän ei voi itsestään keksiä saati sitten tehdä; sillä ei ole ihmistä, joka yksin itsestään on ihminen.

Koska tämä johdatus, puite, kuitenkin on perimmäisin vaara, ei vain ihmisen olemukselle, vaan myös kaikelle paljastumiselle sellaisenaan, onko vielä silloinkin syytä kutsua tätä ohjausta suomiseksi? Kyllä, ja erityisesti silloin, kun pelastuksen pitäisi kasvaa tässä johdatuksessa. Jokainen paljastumisen johdatus tapahtuu suomisesta ja suomisena. Vasta tämä antaa ihmiselle paljastumisessa sen osan, jota paljastumisen tapahtuma tarvitsee. Näin tarvittuna ihminen on omittu totuuden tapahtumalle. Mikä suo, mikä jollain tavalla lähettää paljastamaan, se on sellaisenaan pelastus. Nimittäin tämä antaa ihmisen nähdä ja asettua asumaan olemuksensa korkeimpaan arvokkuuteen. Tämä arvokkuus on peitteettömyyden ja sen kanssa aina edeltäkäsin kaikkeen oleskeluun peittyneen kaitsemista tämän maan päällä. Juuri puitteessa, joka uhkaa temmata ihmisen

määräämään, muka ainoana paljastumisen tapana, ja näin sysää ihmisen vaaraan uhrata oman vapaan olemuksensa, juuri tässä perimmäisessä vaarassa ilmenee ihmisen sisin, murtumaton kuuluvuus siihen, mikä suo, edellyttäen kuitenkin, että me omalta osaltamme alamme ottaa tekniikan olemuksen huomioon.

Näin siis tekniikan oleskeluun kätkeytyy se, mitä me vähiten odotimme, pelastuksen mahdollinen ilmaantuminen.

Siksi kaikki riippuu siitä, että mietiskelemme ja muistaen kaitsemme tätä ilmaantumista. Miten tämä käy? Ennen kaikkea niin, että me näemme tekniikan oleskelun, sen sijaan, että tuijotamme vain tekniseen. Niin kauan kun käsitämme tekniikan instrumentiksi, jäämme kiinni haluun hallita sitä. Menemme tekniikan olemuksen ohi.

Jos sen sijaan kysymme, miten instrumentaalisuus oleskelee kausaalisuuden lajina, silloin koemme tämän oleskelun paljastumisen johdatuksena.

Jos lopulta mietimme, että olemuksen oleskelu tapahtuu siinä, mikä suo, mikä tarvitsee ihmistä osaltaan paljastumiseen, silloin näyttäytyy:

Tekniikan olemus on täydessä merkityksessä kaksimielinen. Tällainen kaksimielisyys viittaa kaiken paljastumisen, toisin sanoen totuuden salaperäisyyteen.

Yhtäältä puite haastaa mielettömään määräämiseen, joka käsittää väärin jokaisen näkymän paljastumisen tapahtumaan ja näin pohjimmiltaan vaarantaa suhteen totuuden olemukseen.

Toisaalta puite tapahtuu omalta osaltaan siinä, mikä suo, mikä antaa ihmisen säilyä siinä, tähän saakka kokemattomana, mutta ehkä vastaisuudessa kokeneempana, että

häntä tarvitaan totuuden olemuksen säilymiseen. Näin näyttäytyy pelastuksen ilmaantuminen.

Määräämisen malttamattomuus ja pelastavan maltti ohittavat toisensa kuin kahden tähden rata tähtitaivaalla. Kuitenkin tämä niiden ohittuminen on kätkeytynyt puoli niiden läheisyyttä.

Kun katsomme tekniikan kaksimerkityksiseen olemukseen, niin näemme tähtikuvion, salaisuuden tähdenkulun.

Tekniikan kysyminen on kysymys tähtikuvioon, jossa paljastuminen ja peittyminen, jossa totuuden oleskelu tapahtuu.

Mitä totuuden tähtikuvioon katsominen meitä kuitenkaan auttaa? Katsomme vaaraan ja näemme pelastuksen kasvamisen.

Näin emme vielä pelastu. Mutta meitä pyydetään jäämään pelastuksen kasvavaan valoon. Miten tämä voi käydä? Tässä ja nyt ja ainakin niin, että me hoivaamme pelastusta sen kasvaessa. Tämä sisältää sen, että me pidämme aina silmällä äärimmäistä vaaraa.

Tekniikan oleskelu uhkaa paljastumista sillä mahdollisuudella, että kaikki paljastuminen sulautuu määräämiseksi ja kaikki esiintyy vain varannon peitteettömyydessä. Ihmis-toiminta ei koskaan voi vastustaa tätä vaaraa välittömästi. Inhimilliset saavutukset eivät voi yksin karkottaa vaaraa. Toki ihmisen mieli voi miettiä, että kaiken pelastavan on oltava olemukseltaan korkeampaa kuin vaarannettu mutta samalla sille sukua.

Voisiko ehkä silloin alkuperäisemmin suotu paljastuminen saada pelastuksen ensi kertaa loistamaan keskellä vaaraa, se paljastuminen, joka teknisenä aikakautena mie-luummin peittyy kuin näyttäytyy?

Kerran pelkästään tekniikka ei kantanut nimeä *τεχνη*. Kerran nimellä *τεχνη* kutsuttiin myös sitä paljastumista, joka tuo totuuden säteilevänä esiin.

Kerran nimellä *τεχνη* kutsuttiin myös toden tuomista esiin kauniissa. Myös kaunotaiteiden *ποιεσις* oli *τεχνη*.

Taiteet nousivat Kreikassa, länsimaiden kohtalon alussa, niille suodun paljastumisen korkeimpaan korkeuteen. Ne selkeyttivät jumalien läsnäolon, inhimillisen ja jumalallisen kohtalon keskustelun. Kuitenkin taidetta kutsuttiin vain: *τεχνη*. Se oli yksi ainoa, runsas paljastuminen. Se oli hurskas, *προμος* (*promos*) toisin sanoen suojele totuuden vallitsemiselle ja säilymiselle.

Taiteet eivät polveudu taiteellisesta. Taideteoksista ei nautittu esteettisesti. Taide ei ollut kulttuurin osa-alue.

Mitä taide oli? Ehkä vain lyhyen, mutta tärkeän ajan? Miksi se kantoi vaatimatonta nimeä *τεχνη*? Koska se oli paljastamista, joka toi tänne esiin ja siksi kuului siihen, mikä oli *ποιεσις*. Tämä nimi säilyi lopulta sen paljastamisen erisnimenä, mikä hallitsee kaikkia kauniin taiteita läpikotaisin, runotaidetta, runollista.

Sama runoilija, jolta kuulumme sanat:

»Mutta missä on vaara,
kasvaa myös pelastus»

sanoo meille:

»runoten asustaa ihminen tällä maalla»

Runollinen tuo toden siihen kuulauteen, mitä Platon nimitti Faidroksessa nimellä *το εκφανεστατον* (*to ekfanes-*

taton), puhtaimmin esiin kajastava. Runollinen oleskelee kauttaaltaan kaikessa taiteessa, kaikessa oleskelun paljastumisessa kauniiksi.

Pitääkö kaunotaiteiden olla kutsuttuja runolliseen paljastamiseen? Pitäisikö paljastumisen ottaa ne alkupe-
räisemmin käyttöön, että ne näin omalta osaltaan erityi-
sesti hoivaisivat pelastuksen kasvua, herättäisivät ja loisivat
uudestaan katseen ja luottamuksen siihen, mikä suo?

Onko taiteelle äärimmäisen vaaran keskellä suotu tämä olemuksensa korkein mahdollisuus, sitä kukaan ei voi tie-
tää. Voimme kuitenkin hämmästyä. Mitä? Toista mahdol-
lisuutta, että tekniikan mielettömyys tyyntyy kaikkialla,
kunnes eräänä päivänä totuuden tapahtumassa oleskelee
tekniikan olemus kaiken teknisen läpi.

Koska tekniikan olemus ei ole mitään teknistä, täytyy todellinen mielen antaminen tekniikalle ja ratkaiseva sel-
vittely tekniikan kanssa käydä jollain alueella, joka toisaalta
on sukua tekniikan olemukselle ja toisaalta on perin eri-
laista kuin se.

Taide on yksi tällainen alue. Tosin vain silloin, kun tai-
teellinen mieli ei puolestaan sulje sitä totuuden tähtiku-
viota, johon me *kysymme*.